

O
U
T
D
O
O
R**Autorijden op de maan**

Bert Roozendaal zocht avontuur en kreeg het

Boulderen in Fontainebleau

Wat is het, hoe kom je er en hoe is het ontstaan

Verbannen naar Siberië

Maar een trek van anderhalf jaar is geen straf

Maar ook:

Voorkom onderkoeling

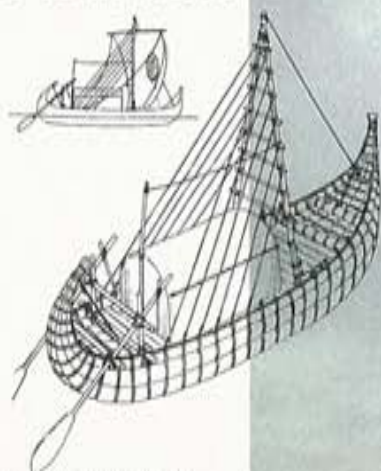
12 misverstanden over lawines
+ 13 tips

7e jaargang
maart '99
f8,95/Bfr. 170

De Marokkaanse Forrest

Expeditie van Thor Heyerdahl maakte van Madani een toevallige volksheld

Het toeval maakte de arme Marokkaanse hotelbediende Madani Ait Ouhanni zo'n dertig jaar geleden lid van een expeditie van de beroemde Noor Thor Heyerdahl. Die expeditie schreef geschiedenis en de Marokkaan ontmoette de Amerikaanse president en Gina Lollobrigida, werd een Marokkaanse volksheld en hield er een directeursbaan van een vijfsterrenhotel aan over. Het toeval wilde dat onze verslaggever Linda van Wijk zijn hotel binnenliep en daar de foto's aan de wand zag. Zij tekende het waargebeurde verhaal op van deze

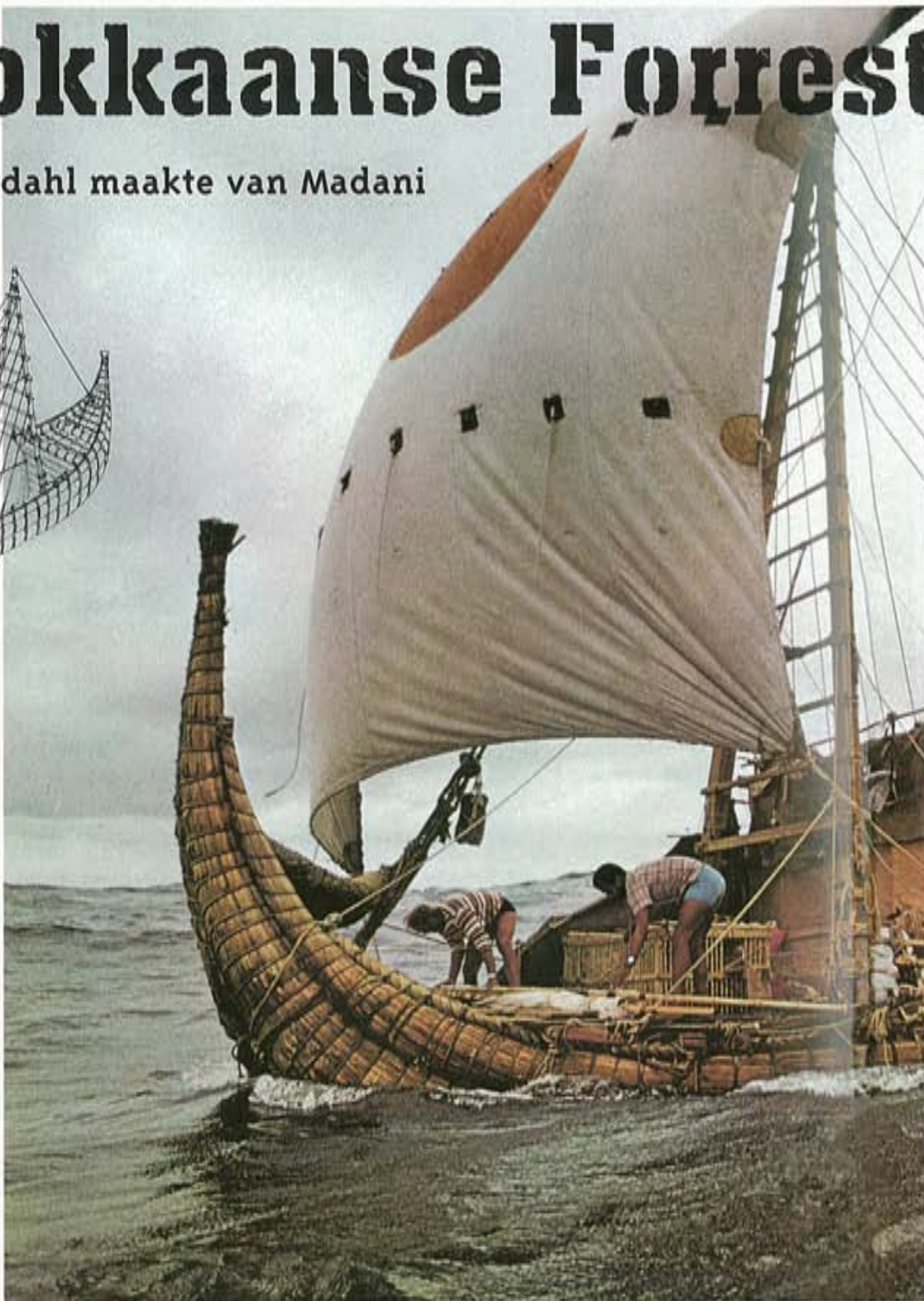
Marokkaanse Forrest Gump.

Eigenlijk was ik in Marokko voor heel andere zaken dan een ontmoeting met het toeval. Maar in een vijfsterrenhotel in Agadir zag ik in de lobby grote posters en foto's van de Ra II-expeditie van de Noorse wetenschapper Thor Heyerdahl. Niet één, maar wel tien of twintig.

Ik kon mijn nieuwsgierigheid niet bedwingen en vroeg of iemand uit het hotel iets te maken had met deze expeditie. "De directeur is meegeweest", vertelde de receptionist droog.

"Meegeweest?," vroeg ik verbaasd. En nu sta ik aan de balie en wordt die directeur, Madani Ait Ouhanni, voor me opgetrommeld. Even later komt hij breed lachend op me af. Hij praat nog steeds graag over de Ra-expeditie. "Die expeditie heeft mijn leven veranderd," opent hij het gesprek. Hij laat zijn kantoor zien, waarin alles de sfeer van de expeditie uitademt. Madani overhandigt me een stuk papyrus. "Voel maar," zegt hij, terwijl hij het verdroogde stuk rietstengel

aanreikt. Het lijkt op bamboe en is verderlicht. Aan de muur hangen foto's die hem afbeelden met Gina Lollobrigida, met de Koning van Marokko die hem een onderscheiding opspelt en met de president van de Verenigde Staten. Het toeval was Madani 28 jaar geleden gunstig gezind. De Noorse geleerde Thor Heyerdahl wilde bewijzen dat Columbus niet de eerste was die Amerika ontdekte door in een bootje van papyrus de oceaan over te steken.

Gump

Nu
Voor hij aanmonsterde op
de Ra-II, was Madani nog
een echte landkrab. Daarna
werd hij hoteldirecteur.

Toen
Onderweg nam
Madani voort-
durend proeven
van olieklomp-
jes die in het
water dreeven.

als vanzelfsprekend aan, omdat ik uit een vissersdorp kwam. Het avontuur lonkte. Ik zegde mijn baan op en beloofde mee te gaan. Het was een impulsieve beslissing. Ik wist totaal niet wat me te wachten stond. Ik wist

alleen dat de Ra-I was gezonken. Maar ik had niets te verliezen." "Hoe wist u dat u niet zeeziek zou worden," vraag ik hem. Madani moet lachen. Zijn ogen twinkelen. "Dat wist ik niet en geloof me: ik ben zeeziek geworden. En hoe! We zaten zevenen-vijftig dagen op zee en ik was elke dag doodziek. We hadden weliswaar communicatieapparatuur, maar verder waren we volledig aan ons lot overgelaten. De haaien zwommen rond het vlot en met slecht weer waren er metershoge hoge golven. Ik zag mijn leven aan een zijden draadje hangen."

Avonturier

Menig jongentje heeft gelezen over de avonturen van Thor Heyerdahl. De zoöloog en antropoloog is momenteel 85 jaar oud en woont op Tenerife.

Heyerdahl is in de eerste plaats avonturier en in de tweede plaats wetenschapper. Hij spreekt wereldwijd tot de verbeelding omdat de meeste geleerden blijven steken in stoffige modellen en theorieën, terwijl Heyerdahl zijn hypothesen proefondervindelijk aan de waarheid toetst. Hij is één van de weinige wetenschappers die actie onderneemt. Hij werd met name bekend vanwege zijn revolutionaire volkenkundige ideeën. In tegenstelling tot de gangbare theorieën beweert hij dat prehistorische volksverhuizingen tussen continenten niet vanuit het westen, tegen de stroom in, maar vanuit het oosten, met de stroom mee, plaatsvonden. Toen Heyerdahl in 1936 samen met zijn vrouw op Fatuhiva in Polynesië werkte aan het in kaart brengen van de flora en fauna van dit eiland, begon hij zich af te vragen waar de eerste bewoners van deze eilanden eigenlijk vandaan kwamen. Wetenschappers uit die tijd namen aan dat de oorspronkelijke bewoners van de eilanden vanuit Zuidoost-Azië immigrerden. Maar

Heyerdahl merkte dat de wind maand in, maand uit, jaar in, jaar uit, uit de richting van Amerika kwam. Dus, dacht Heyerdahl, moeten ook de bewoners uit die richting zijn gekomen. Een simpel en logisch idee. Hoe langer Heyerdahl over zijn eigen migratietheorie nadacht, hoe sterker hij er in ging geloven. De toetsing van deze hypothese werd wereldberoemd in de vorm van de Kon-Tiki-expeditie in 1947, waarbij Heyerdahl met vijf andere avonturiers op een vlot van balsahout van Peru naar Polynesië (Samoa, Fiji, Vanuatu) dreef. Het vlot was een exacte kopie van de houten vloten van balsahout zoals die door de Zuid-Amerikanen in de oudheid werden gebruikt.

Met het slagen van de expeditie bewees Heyerdahl dat een dergelijke migratie van Peru naar Polynesië in de oudheid mogelijk is geweest. De documentaire over de expeditie won in 1951 een Oscar. Maar onder wetenschappers ontving Heyerdahl minder waardering. Zijn conclusie dat de voorouders van de huidige bewoners van Polynesië dus uit Peru zijn gekomen vond in de ogen van de rest van de wetenschappers op de aardbol geen genade. Dat iets mogelijk is wil niet zeggen dat het ook daadwerkelijk is gebeurd.

Na hevige discussies besloot een klein groepje wetenschappers onder aanvoering van Heyerdahl de theorie te accepteren die zegt dat de oorspronkelijke bewoners van Polynesië van twee kanten zijn gekomen: vanuit Zuidoost-Azië én vanuit Zuid-Amerika. Ze ondertekenden daartoe een manifest en stuurden het de wereld over. De rest van de wetenschappelijke wereld was hierdoor danig tegen het zere been geschopt en deed Heyerdahl vanaf die tijd af als een Ratelband-avant-le-mot: een zelfingenomen schreeuwlelijk. Als je maar hard genoeg schreeuwt dat het zo is, krijg je vanzelf bijval. Volgens hen heeft hij met de Kon-Tiki expeditie niet meer dan een mogelijkheid tot migratie van Peru naar Polynesië aangetoond.

Voortbordurend op de theorie over zeestromen die boten linksom over de aardbol blazen, ging Heyerdahl zich afvragen waar de eerste bewoners van Amerika vandaan waren gekomen. Het was wetenschappelijk aangetoond dat er een migratie over land had plaatsgevonden vanuit de Straat van Siberië via Alaska naar beneden. De verspreiding van mensen vanuit het noorden

"Als startplaats hadden ze het vissersdorp Safi uitgekozen, waar ik als manusje van alles werkte in het enige hotel dat er was. Heyerdahl en zijn expeditieleden woonden maandenlang in het hotel waar ik werkte," vertelt Madani. Hij heeft me inmiddels meegenomen naar de tuin van het hotel. Een bediende schenkt een lange sliert thee uit een zilveren kannetje. Madani is een rustige, vriendelijke man. Hij is nu 58 en vertelt dat er nog zes van de acht expeditieleden in leven

zijn. "We zien elkaar nog regelmatig." Tijdens ons gesprek dwalen zijn ogen vaak af en staren in de verte. Alsof hij het allemaal weer voor zich ziet. Hij vertelt over het toeval. "Drie dagen voor vertrek besloot het expeditielid uit Tsjaad om niet mee te gaan wegens familieomstandigheden," vertelt Madani. "Thor Heyerdahl vroeg toen of ik mee wilde met de Ra-II, als achtste expeditielid. Ik was toen jong, sterk en energiek. Thor wist niet dat ik nog nooit op zee was geweest. Hij nam dat

over heel Noord-, Midden- en Zuid Amerika stond al vast en werd door alle wetenschappers over de hele wereld onderschreven.

Maar stel je voor dat er in de oudheid eveneens een overzeese migratie had plaatsgevonden! Er bestonden in de jaren zestig al diverse studies die een cultuurinfiltratie tussen Afrika en Amerika suggereerden. Antropologen telden maar liefst zestig cultuurovereenkomsten tussen Egypte en Peru en Mexico. Overeenkomsten tussen de pyramides in Egypte en de pyramides in Peru en Mexico. Overeenkomsten in de manier van stenen muren bouwen, in de hiërogliefentaal, geneeswijzen, astrologie, mummificering en in de aanbidding van de zonnegod. Te veel overeenkomsten om volgens de diffusionisten, de voorstanders van migratietheoriën, op toeval te kunnen berusten.

Eén aanwijzing die sterk in de richting van cultuurmigratie wijst, is de mythe van de *white bearded men* in Mexico, Bolivia en Peru. In de tijd van de Inca's en de Azteken werden in die landen al standbeelden gemaakt van deze blanke mannen met baarden. Zij werden aanbeden door de indianen, die zelf geen baardgroei kennen. Men denkt dat de blanken ooit waren gekomen en om een duistere reden weer waren vertrokken, maar plechtig hadden beloofd om op een dag terug te keren. Vandaar dat de Spanjaarden in 1492 met open armen werden ontvangen. Mede hierdoor kon slechts een handjevol Spanjaarden en Portugezen de hoogontwikkelde rijken in Zuid-Amerika met verbazingwekkend gemak met de grond gelijk maken.

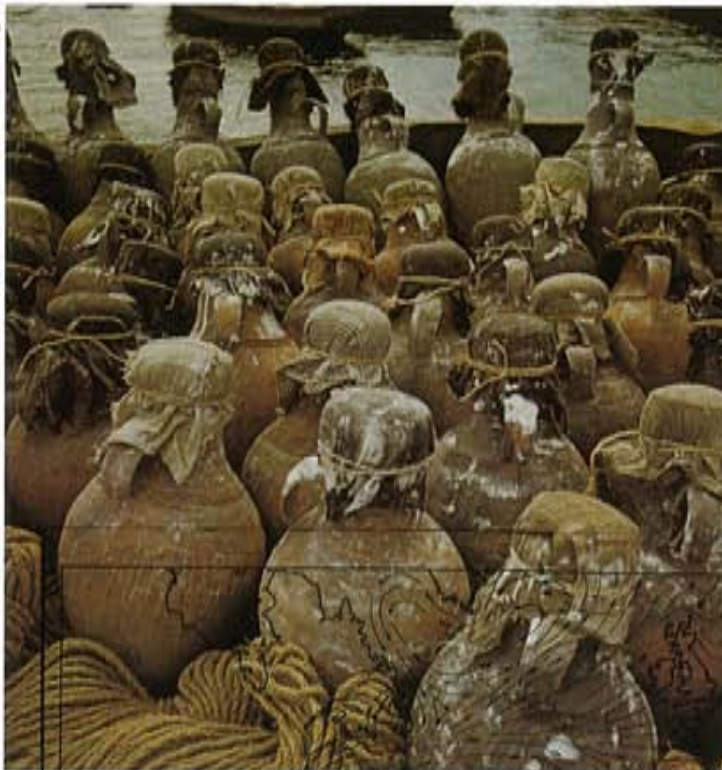
Over de oorspronkelijke *white bearded men* bleven de vragen onbeantwoord. Waar kwamen ze vandaan? Binnen de diffusionisten heerste verdeeldheid. De Engelse wetenschapper Percy Smith geloofde in een migratie vanuit Egypte rechtsonder de globe over: via Paaseiland naar Peru. Maar Heyerdahl dacht linksom: van Marokko naar Mexico, met een uitspreiding van de cultuur vanuit Mexico naar Peru en van d77ruit pas naar Paaseiland.

De tegenstanders van de diffusionisten zijn de isolationisten. Volgens isolationisten heeft er helemaal nooit overzeese migratie plaatsgevonden en zijn de Inca- en Maya-culturen geheel zelfstandig tot bloei gekomen. Hun argument is hun overtuiging dat de Egyptenaren uit de oudheid niet in staat waren om met papieren schepen

de oceanen over te steken. Zij wijzen er bovendien op dat de genoemde culturen in Peru en Mexico pas tot bloei kwamen toen de cultuur in Egypte al een paar duizend jaar was opgehouden te bestaan.

Eigenwijs

Heyerdahl ging zich verdiepen in de papyrusboten uit de oudheid. Toen er naast de Pyramides van Cheops een enorm rieten schip werd uitgegraven en er in de standbeelden op Paaseiland rieten boten werden ontdekt, zag Thor steeds meer verbanden. Toen daarbij bleek dat men in Peru, Tsjaad, Ethiopië en Sardinië nog steeds met papyrusboten voer, ging het kriebelen: er bestonden dus nog mensen die wisten hoe ze papyrusboten moesten bouwen. Overal nam de Noorse wetenschapper een kijkje. Toen hij tenslotte de tekeningen van papyrusboten die in Afrika en Amerika in de stenen stonden gekerfd met elkaar vergeleek, wist hij het zeker: dit waren dezelfde boten. Heyerdahl raakte ervan overtuigd dat de papyrusboten van de Egyptenaren wel degelijk zeewaardig waren. Misschien zelfs wel sterk genoeg om er de Atlantische Oceaan mee over te steken? Hij besloot om een papyrusboot te gaan bouwen om deze hypothese aan de werkelijkheid te toetsen. Het zou net als bij de Kon-Tiki-expeditie een exacte replica van een boot uit de oudheid worden. Zijn tegenstanders lachten zich gek. Specialisten op het gebied van de papyrus hadden immers allang gezien dat een rietstengel na veertien dagen in water gaat rotten. Maar de eigenwijze Heyerdahl regelde een budget, een bouwplaats aan de voet van de Pyramide van Cheops en twaalf ton papyrus dat werd gekapt aan de bovenloop van de Nijl. Vervolgens haalde hij drie botenbouwers uit het Tsjaad. Hij kreeg hulp van diverse specialisten, die eerst sceptisch en uit nieuwsgierigheid 'slechts een kijkje komen nemen', maar door het enthousiasme van Heyerdahl werden aangestoken en bleven. Papyrusriet is eigenlijk geen riet maar een cypergras. Het heeft een zachte saprijke bloemstengel die door een kind kan worden gebogen en vernield. Droog breekt het als een lucifer en brandt het als papier. Een kundige scheepsbouwer die speciaal uit Port

Voedsel en water bewaarden Thor c.s. in kruiken, net als vroeger de Egyptenaren.

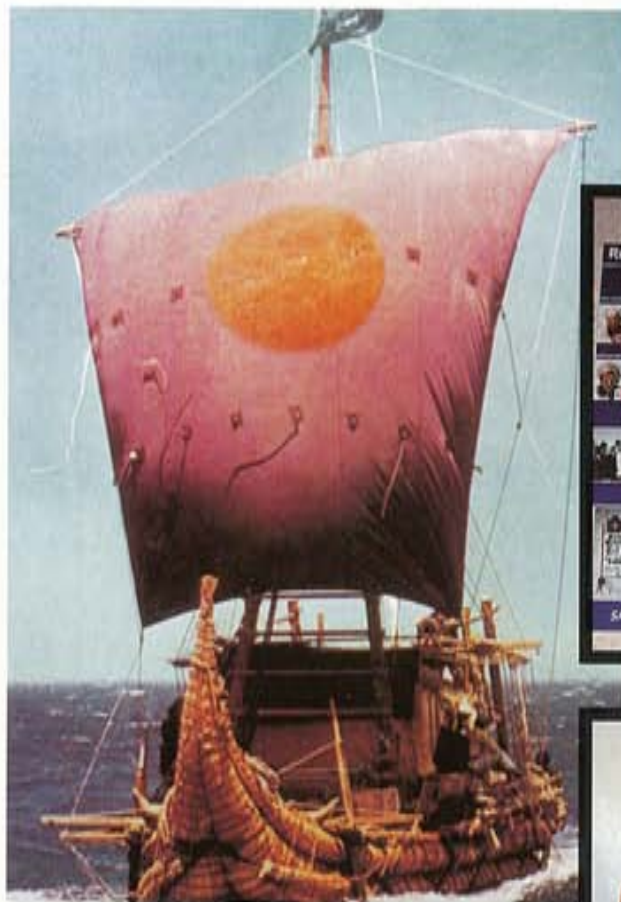
Zowel in Afrika als in Zuid-Amerika zijn papyrusboten nog driftig in gebruik. Hier op het Isla del Sol in Peru.

Route van de Ra en zeestromingen op de Atlantische Oceaan.

Said naar de Pyramide van Cheops was gekomen om een mast en takelage voor het vaartuig te maken, brak geërgd een kurkdroge rietstengel tussen twee vingers. De Arabier riep boos: "Dat riet kan nog geen spijker houden! Hoe zou je er dan ooit masten op kunnen bevestigen?"

Toen Heyerdahl hem daarop de tekeningen op de muren van de Pyramide van Cheops liet zien, om uit te leggen dat dat vroeger ook zo gebeurde, werd de Arabier nog kwader. "Ik zie een mast, maar ik zie ook mensen met vogelkoppen!" Hij werd zo nijdig dat hij de eerste bus terug naar huis nam.

Het hotel van Madani hangt vol relikwieën.

toen de vijftien meter lange Ra in Safi te water werd gelaten. Het was 1969. De papyrusboot werd uitgezwaaid door een vloot van toeterende bootjes, maar was al snel moederziel alleen op zee. Via een radio werd contact gehouden

met het vasteland. Het proviand was, net als vroeger, verpakt in aarden kruiken. In de eerste hoge golven braken de stuurriemen doormidden. Voor de Ra goed en wel langs de Canarische- en de Kaapverdische eilanden aan de oversteek van de oceaan begon, was ze al onbestuurbaar geworden. Heyerdahl vond het geen verkeerde ontwikkeling in het experiment. Nu

bepaalden de elementen waar het stuurloze papyrusvlot terecht zou komen. De papyruspecialisten kregen ongelijk. Het riet bleef ook na veertien dagen zeilen gewoon drijven. De boot werd zelfs steviger. De zeven mannen moesten twee maanden met elkaars verschillende culturen en achtergronden samenleven op een paar vierkante meter. Dat uitte zich af en toe in spanningen, die Thor wist te sus-

Het binnenverblijf van de Ra was tamelijk knus voor acht man.

sen. Verder bleek hij een ware levensgenieter te zijn. Het boek 'De Ra-expeditie', dat hij onderweg schreef, leest als een spannend jongensboek. Het vertelt hoe de expeditieleden geconfronteerd werden met huizenhoge golven, haaien, brandende hitte en... met de foute constructie van de achterkant van de boot, waardoor die langzaam zonk. Na vijfduizend kilometer zeilen, op een week van Barbados, waren de expeditieleden genoodzaakt de zinkende Ra te verlaten. Via de boordradio was om hulp geroepen.

Gina Lollobrigida

Tien maanden later was de Ra-II gereed. De tweede papyrusboot werd dit keer in Safi gebouwd door botenbouwers uit Bolivia. Deze Ra was drie meter korter dan de vorige en het achtersteven werd anders gebouwd. Dezelfde crew stond weer te trappelen. Heyerdahl voegde een Japanse cameraman aan de bemanning toe. Drie dagen voor vertrek besloot

Abdoellah uit Tsjaad om niet meer mee te gaan. Eén van zijn vrouwen was net bevallen, een andere vrouw had een foto opgestuurd met drie van zijn kinderen, die hij nog nooit had gezien. Hij besloot zijn verantwoordelijkheden onder ogen te zien en orde in zijn persoonlijke chaos te gaan scheppen. Omdat Abdoellah samen met Georges de Afrikaanse volkeren aan boord vertegenwoordigden, moest Thor op zoek naar een andere Afrikaan om Abdoellah te vervangen. Drie dagen voor vertrek werd Madani over de balie van de hotelreceptie getrokken. Zevenvijftig dagen en 6100 kilometer verder bleek opnieuw dat de moderne wetenschap de technieken uit de oudheid zwaar had onderschat. De theorie dat mediterrane boten die voor Columbus' tijd werden gebouwd niet zeewaardig waren, werd door Heyerdahl definitief onderuit gehaald. "Na twee maanden afzien kwamen we op 12 juli 1970 in Barbados aan," vertelt Madani. "Daar stond de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties te wachten om ons te feliciteren. We werden als helden onthaald. Ik ontmoette Gina Lollobrigida, Stevie Wonder en James Brown. Er ging een wereld voor me open. Ik werd gevraagd om over de hele wereld lezingen te geven. Ik lezingen geven? Waar moest ik het in godsnaam over hebben? Maar Thor zei dat ik gewoon moest vertellen wat ik had beleefd. Hoe het was, wat ik erbij had gevoeld. Hele zalen luisterden tot mijn verbazing naar mijn verhaal. Het was een shock voor mij om te realiseren dat er zoveel meer op aarde was dan het vissersdorp. Terug in Marokko kreeg ik een medaille van de Koning van Marokko en werd ik als een volksheld binnengehaald." Hij laat een encyclopedie zien met een foto van de expeditieleden. "De Ra-expeditie heeft mijn leven veranderd," vertelt Madani. "Ik realiseerde me pas aan de overkant van de Atlantische Oceaan dat ik méér kon bereiken in m'n leven. Ik ben weggegaan uit het vissersdorp en ben nu directeur van een vijfsterrenhotel in Agadir. De belangrijkste les die ik heb geleerd is elke persoon als persoon te behandelen. Voor de expeditie keek ik enorm op tegen mensen die beroemd of rijk waren. Maar sinds ik me in die kringen heb begeven, begrijp ik dat er helemaal geen verschil is." ●

Tijdens de bouw van de Ra stelde Thor een expeditieteam van verschillende nationaliteiten samen. Gevoel voor humor was één van de belangrijkste eigenschappen waarop hij de mensen selecteerde. Naast hemzelf was er Santiago, een Mexicaanse antropoloog, Yuri, de Russische arts, Norman, een Amerikaanse marinier en oceanograaf die was gespecialiseerd in navigatie, Georges, een verweerde Egyptische

judokampioen die van scubaduiken hield, Abdoellah, één van de drie scheepsbouwers uit Tsjaad die voor de aanvang van de expeditie niet eens wist dat de zee zout was en tot slot Carlo, de Italiaanse cameraman die al vele bergbeklimexpedities had gefilmd. De Verenigde Naties besloot om het bonte gezelschap haar steun te geven en de blauwe VN-vlag werd gehesen